

Verslag Deskundigengroep Dierziekten HPAI en Newcastle Disease

14 april 2026

Aanwezigen: Arjan Stegeman (vz.), Francisca Velkers, Roy Slaterus, Monika Ballmann, Sjaak de Wit en Ron Fouchier.

Schriftelijke input: Marieke Klaasen
LVVN (vs).

De vorige bijeenkomst van de Deskundigengroep Dierziekten over hoogpathogene vogelgriep (HPAI) was 5 maart 2026. Sinds die tijd zijn er drie uitbraken geweest bij commerciële bedrijven.

In landen in Europa zijn de afgelopen weken ook uitbraken met HPAI op pluimveebedrijven geweest; onder andere in Polen, Italië, Hongarije, Tsjechië en Bulgarije.

Daarnaast zijn er in Duitsland, Polen en Spanje meerdere uitbraken met Newcastle Disease (ND) geweest in de afgelopen maanden.

De Deskundigengroep Dierziekten wordt gevraagd een risicobeoordeling te geven voor HPAI op basis van de huidige situatie, zowel op landelijk niveau als ook op regionaal niveau. Er wordt een aantal vragen gesteld, waarbij wordt verzocht de antwoorden toe te lichten. Tevens wordt gevraagd de situatie met ND in de EU te duiden, een risicobeoordeling te doen voor de kans op een besmetting van een pluimveebedrijf in Nederland, en een inschatting te geven van de effectiviteit van de huidige monitorings- en vaccinatiestrategie.

Vragen

HPAI

1. HPAI-situatie

- a. Hoe beoordeelt u de huidige HPAI-situatie onder gehouden vogels, wilde vogels en wilde zoogdieren in Nederland en andere Europese landen?*

Er wordt in april een afname van vogelsterfte gezien. De piekperiode met verhoogde sterfte lag in de eerste maanden van het jaar tot en met maart; sinds april is sprake van een duidelijke daling. Momenteel bevindt Nederland zich midden in de voorjaarsstrek. Met name sterns en steltlopers keren terug naar Nederland. Brandganzen en rotganzen zijn nog aanwezig; bij brandganzen worden nog meldingen gedaan van vogelgriepachtige verschijnselen.

Ook bij het WBVR wordt een daling gezien in het aantal onderzochte dode wilde vogels. Zowel het aantal ingezonden vogels als de proportie positief geteste vogels vertoont een neerwaartse trend. Het virus wordt nog aangetoond bij zwanen en ganzen. Bij zoogdieren zijn eind februari twee positieve gevallen vastgesteld (een steenmarter en een vos).

Sinds de vorige bijeenkomst zijn er drie uitbraken vastgesteld op commerciële pluimveebedrijven. Twee hiervan betroffen DI.2.1-virussen. Bij één uitbraak is een nieuw reassortant aangetoond, dat ook gevonden wordt in wilde vogels.

Binnen de levende-wilde-vogelmonitoring van het Erasmus MC worden sporadisch nog een positieve eend of meeuw gevonden, wat wijst op aanhoudende viruscirculatie.

In Europa is het aantal uitbraken duidelijk afgenomen. In maart zijn nog meerdere uitbraken gemeld; in Duitsland dateert de laatste uitbraak van 11 maart. In Polen worden nog wel uitbraken vastgesteld.

- b. *Welke trend verwacht u in de HPAI-situatie de komende vier weken, wat betreft de kans op besmetting van een pluimveelocatie (inrichting) in Nederland en besmettingen van wilde vogels of zoogdieren?*

Indien de huidige trend doorzet, zal de prevalentie van virus in het milieu verder afnemen door afname van de hoeveelheid watervogels (vertrekken naar noordelijke broedgebieden) en toenemende omgevingstemperatuur die overleving van het virus buiten de gastheer bekort. De voorjaarsstrek introduceert echter ook onzekerheid. Het is mogelijk dat het virus wordt geïntroduceerd in de vogels die hier in het voorjaar naar toe trekken en hier broeden (bv sterns, meeuwen en steltlopers). Het is mogelijk dat het virus wordt geïntroduceerd in broedkolonies. Indien dit optreedt, zal dit waarschijnlijk eind mei of juni zichtbaar worden, wanneer kuikens uitkomen en de populatie wordt aangevuld met een groot aantal vatbare individuen bij hoge dichtheden. De consequenties hiervan voor de pluimveehouderij zijn op dit moment onzeker.

2. *In welke mate leidt de ontwikkeling in de afgelopen maanden tot een aanpassing van de risicobeoordeling van 5 maart jl. (zeer hoog)?*

De ontwikkeling van de afgelopen maanden leidt tot een neerwaartse bijstelling van de risicobeoordeling ten opzichte van 5 maart (toen: zeer hoog).

3. *Hoe groot acht u op dit moment de kans dat een Nederlands pluimveebedrijf wordt besmet met HPAI ten opzichte van de beoordeling op 5 maart jl. (zeer hoog)?*

De kans dat een Nederlands pluimveebedrijf momenteel wordt besmet met HPAI wordt ingeschat als **matig**. De prevalentie van het virus is duidelijk afgenomen, maar het virus is nog aanwezig in het milieu en in wilde vogels. De onzekerheid rond deze inschatting is laag voor de komende maand, maar neemt daarna weer toe, afhankelijk van of het virus gaat circuleren in broedkolonies en indien dat het geval is of sprake is van een virusvariant die ook goed onder pluimvee verspreidt.

4. *Hoe groot schat u de kans en de onzekerheid van de kans op een vogelgriepbesmetting van een pluimveelocatie (inrichting) in de 20 regio's (zie figuur), voor zover die kans in een specifieke regio afwijkt van de kans die u bij vraag 3 hebt benoemd?*

Er kan geen duidelijk onderscheid worden gemaakt tussen regio's in Nederland. Op grond van dichtheden van gevoelige wilde vogelsoorten lijkt het risico in het binnenland mogelijk lager. Echter, uitbraken bij pluimveebedrijven zijn over het hele land verspreid geweest, wat regionale differentiatie bemoeilijkt.

Newcastle disease (ND)

Recent is er een groot aantal uitbraken met ND geweest in Duitsland, Spanje en Polen. In Duitsland stond de teller 22 maart op 40 pluimveehouderijen, waaronder een aanzienlijk deel vermoedelijk secundair. De uitbraken deden zich vooral voor in de deelstaat Brandenburg en Beieren. In Polen zijn er 27 uitbraken vastgesteld op pluimveehouderijen. Het betreft uitbraken met genotype VII. In Spanje zijn er sinds december '25 zes uitbraken geweest. In Duitsland wordt verplicht gevaccineerd tegen ND, ook in Spanje is gevaccineerd. In Polen gold die verplichting niet, maar er wordt nu wel gevaccineerd tegen ND. In Nederland zijn nog geen uitbraken van dit genotype gemeld. Commerciële pluimveebedrijven en houders van vogels die deelnemen aan wedstrijden en tentoonstellingen in Nederland zijn verplicht om te vaccineren tegen ND.

1. *Hoe duidt u de ND situatie in gehouden pluimvee in Europa?*

Sinds eind 2024 zijn er ND-uitbraken in Polen, met verspreiding richting het westen en zuiden. Sinds begin dit jaar zijn ook in Duitsland in Brandenburg en Beieren uitbraken vastgesteld. In Polen spelen kleinschalige pluimveehouders en hobbyhouders een rol bij de verspreiding van het virus. In tegenstelling tot HPAI lijken trekvogels bij ND geen of slechts een beperkte rol te spelen;

transmissie vindt waarschijnlijk voornamelijk plaats via contacten tussen bedrijven. Ook zijn er sterke verdenkingen van besmettingen over korte afstand via de lucht.

2. Hoe groot acht u op dit moment de kans dat een Nederlands pluimveebedrijf wordt besmet met ND?

De kans op introductie van ND in Nederland is moeilijk exact te kwantificeren, maar is gezien de intensieve contacten met Duitsland en Polen zeker reëel. Het risico wordt in belangrijke mate bepaald door risicocontacten, zoals transportbewegingen, de inzet van serviceteams en de uitwisseling van materialen zoals eiertrays. Daarnaast is het van belang in hoeverre Duitsland de uitbraken onder controle krijgt, mede door het opschalen van vaccinatie in Duitsland. De kwaliteit van vaccinatie in Nederland speelt eveneens een rol, aangezien introductie van het virus in een adequaat gevaccineerd bedrijf naar verwachting de kans op een klinische uitbraken en verspreiding binnen en tussen bedrijven reduceert. Hoewel goede vaccinatie naar verwachting de kans verlaagt op klinische ziekte en omvangrijke verspreiding, sluit het infectie of viruscirculatie niet volledig uit.

Daar komt bij dat er binnen Europa, en ook in Nederland, dreigende tekorten zijn aan vaccins. Wanneer die tekorten leiden tot beperkingen in standaard- en/of extra boostervaccinaties, zal na introductie de kans op besmetting en verdere verspreiding tussen koppels toenemen.

3. Is het nodig de huidige monitoringsstrategie in de verschillende sectoren (leg-, vleeskippen, broederij, vermeerderingsdieren, eenden of kalkoenen) binnen de pluimveehouderij aan te passen om ND uitbraken op te sporen? Zo ja, welke aanpassingen zouden dan nodig zijn?

De huidige monitoringsstrategie in Nederland wordt grotendeels als adequaat beoordeeld. Bij vleeskuikens worden koppels verplicht getest op ND-titers binnen de basismonitoring, waardoor afwijkingen door een ND-besmetting doorgaans snel zullen opvallen. Bij leghennen en vermeerderingsdieren die meermalen tegen ND worden gevaccineerd, manifesteert een infectie in gevaccineerde koppels zich meestal primair als productiedaling, terwijl titerstijgingen doorgaans niet opgemerkt worden omdat de HAR-test binnen de monitoring slechts tot titer 7 wordt uitgevoerd. Verdere verfijning van de monitoring zou mogelijk zijn door verder door te titreren, zodat vaccinatietiters beter kunnen worden onderscheiden van infectietiters. Door het vaststellen van de werkelijke HAR-ND-titer als resultaat van de diverse vaccinatieprogramma's kan de herd immunity in Nederland worden vastgesteld, een hogere HAR-titer is gecorreleerd met een hogere bescherming, en op grond van de literatuur wordt een koppel als beschermd beschouwd bij een HAR-titer ≥ 3 bij $\geq 85\%$ van de dieren.

Daarnaast is het belangrijk dat ND expliciet wordt meegenomen in de differentiaaldiagnose, bijvoorbeeld bij een legdaling of bij een verdenking van HPAI met negatieve HPAI-uitslagen. Aanvullend is het wenselijk om virologische diagnostiek (PCR) snel in te zetten, ook bij relatief beperkte legdalingen, respiratoire klachten of afwijkende eieren, door dieren of monsters in te sturen en bij verdenkingen snel te melden.

4. Hoe effectief zijn de in Nederland gebruikte vaccins tegen het genotype 7 dat in Duitsland en Polen uitbraken veroorzaakt?

De effectiviteit van de in Nederland gebruikte vaccins wordt in principe als goed beoordeeld, maar is afhankelijk van zowel het type vaccin als de wijze van toediening. Levende-, geïnactiveerde en vectorvaccins, zoals deze in combinatie met elkaar worden toegepast in Nederland, kunnen voldoende bescherming bieden tegen genotype VII. De effectiviteit is het hoogst bij optimale toediening, waarbij het vaccin correct wordt toegediend en een voldoende groot deel van het koppel immuniteit opbouwt (minimaal 85%). Dit is het best te bereiken door een primaire enting, gevolgd door verneveling van een tweede vaccin via een atomist in de stal. Bij het gebruik van geïnactiveerde vaccins is de match met het circulerend virus kritischer, maar het gebruik van uitsluitend geïnactiveerde vaccins komt in commercieel pluimvee in Nederland niet voor. Op grond

van de resultaten van de monitoring wordt verwacht dat standaard eenmalig gevaccineerde vleeskuikens bij introductie van het virus vaak onvoldoende beschermd zijn om ziekte en virusverspreiding te voorkomen, terwijl een vergelijkbare situatie zich kan voordoen bij oudere koppels leghennen.

5. *Welke mogelijkheden ziet u in het aanpassen van de huidige vaccinatiestrategie om de kans op uitbraken in Nederland te verkleinen? En als er mogelijkheden zijn, kunt u dan iets zeggen in welke mate deze bijdragen?*

Onder praktijkomstandigheden zijn koppels vleeskuikens die slechts eenmalig tegen ND zijn gevaccineerd vaak onvoldoende beschermd tegen een challenge met velogeen ND-virus. Bij deze eenmalig gevaccineerde vleeskuikens kan een hervaccinatie de immuniteit zodanig verhogen dat de kans op ziekte en verdere verspreiding van het virus na introductie wordt beperkt. Dit effect is het grootst wanneer de hervaccinatie met de fijne spray (atomist of verwante apparaten) toegediend wordt. Bij leghennen en vermeerderingsdieren kan door het bepalen van de antistoftiter worden vastgesteld of de immuniteit voldoende is; als dat niet het geval is, kan gericht een extra vaccinatie worden toegepast. Het is dan ook belangrijk dat er voldoende vaccins beschikbaar zijn om deze extra vaccinaties te kunnen toepassen. Daarnaast ligt een belangrijke mogelijkheid in het verbeteren van de uniformiteit van de koppelimmuniteit door optimalisatie van de toediening en de vaccinatiepraktijk. Vaccinatie moet gericht zijn op het bereiken van hoge antistoftiters in een groot deel van het koppel.

Daarnaast is het essentieel om alert te zijn op de bioveiligheid, met nadruk op het voorkomen van insleep via ketencontacten (mensen, transport, materialen).

Het is raadzaam extra aandacht te schenken aan het consequent toepassen van strikte bioveiligheidsprotocollen rondom vang- en entploegen, gebruik van kratten, eiertrays en andere materialen en transporten van dieren en dierproducten en materialen. Het beperken van deze risicocontacten, het strikt toepassen van hygiënesluizen en het reinigen en desinfecteren van voertuigen en materialen zijn essentiële maatregelen om insleep en verdere verspreiding te voorkomen.

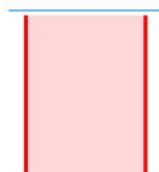
Regio-indeling van Nederland

Compartmenten Nederland

Legenda

Compartmenten

Auteur: Geert
Datum: 17-11-2021
Schaal (A3): 1:1.625.496

Vertrouwelijk
E2 - Aan de lezer kunnen geen rechten ontleend worden. Ingevoerd uit de Grootdrukkerij.
© GIS Compliance Center - Mondaire van E2